

Het ramen van beleidseffecten op de inkomensverdeling via de Gini-coëfficiënt

Het CPB maakt sinds jaar en dag ramingen van de ontwikkeling van de koopkracht van huishoudens. Sinds een aantal jaar maakt het CPB ook berekeningen van beleidseffecten op de inkomensongelijkheid. Als indicator wordt de Gini-coëfficiënt gehanteerd. Met de Gini-coëfficiënt kunnen afruilen tussen structurele ongelijkheid, werkgelegenheid en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën in kaart worden gebracht. Uit de evaluatie van Keuzes in Kaart 2018-2021 blijkt dat de Gini-coëfficiënt als een goede aanvulling wordt gezien op de analyses van het CPB.

De duiding en interpretatie van de Gini-coëfficiënt roepen nog wel vragen op. Uit de onderhavige analyse blijkt dat inkomensverdeling in Nederland stabiel is, ook in internationaal verband. Met gericht beleid is een gewenste verandering van de ongelijkheid evenwel goed mogelijk.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het CPB maakt sinds jaar en dag ramingen van de ontwikkeling van de koopkracht van huishoudens. De jaarlijkse *Macro Economische Verkenning* van het CPB geeft een algemeen beeld van hoe de koopkracht zich het komende jaar zal ontwikkelen, gegeven de verwachtingen voor lonen en prijzen, en het voorgenomen beleid.¹ In de doorrekeningen van verkiezingsprogramma's en Regeerakkoorden kijkt het CPB ook verder vooruit en worden projecties gemaakt van de koopkrachtontwikkeling in de aankomende kabinetsperiode.²

Sinds een aantal jaar maakt het CPB ook berekeningen van beleidseffecten op de inkomensverdeling op de lange termijn. Soms is sprake van beleidsmaatregelen die een geleidelijke transitie vergen, waardoor niet alleen effecten optreden op de korte of middellange termijn, maar ook effecten na de middellange termijn. In de doorrekeningen van verkiezingsprogramma's en het Regeerakkoord maakt het CPB daarom ook ramingen van de structurele effecten op de inkomensverdeling van huishoudens. Als indicator voor inkomensongelijkheid wordt de Gini-coëfficiënt gehanteerd. Voordeel van de Gini-coëfficiënt is dat de ongelijkheid van de inkomensverdeling van huishoudens samengevat wordt in één getal dat goed te interpreteren is. Effecten van beleid kunnen zo vertaald worden in een mutatie van de inkomensongelijkheid.

1.2 Doelstelling

Uit de evaluatie van *Keuzes in Kaart 2018-2021* (CPB, 2018a) blijkt dat de Gini-coëfficiënt als een goede aanvulling wordt gezien op de analyse van verkiezingsprogramma's. Met de Gini-coëfficiënt kunnen afruilen tussen structurele ongelijkheid, werkgelegenheid en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën in kaart worden gebracht.

Wel geldt dat de berekeningswijze en duiding van de Gini-coëfficiënt nog vragen oproept.³ Dit achtergronddocument gaat daarom nader in op de raming en de duiding van beleidseffecten op de Gini-coëfficiënt. In hoofdstuk 2 staat de (technische) berekening van de Gini-coëfficiënt centraal en analyseren we de Gini-coëfficiënt in Nederland in vergelijking met die in andere landen en door de jaren heen. Hoofdstuk 3 gaat in op hoe het CPB berekeningen maakt van de Gini-coëfficiënt en hoe de resultaten geduid kunnen worden. Hoofdstuk 4 bevat ten slotte enkele algemene beleidsopties in het nieuwe tweeschijvenstelsel, de effecten hiervan op de Gini-coëfficiënt in Nederland en de uitruil tussen inkomensongelijkheid en werkgelegenheid.

¹ Zie bijvoorbeeld de *Macro Economische Verkenning 2019* van het CPB, waarin een raming is gemaakt van de koopkrachtontwikkeling in 2019: [link](#).

² Zie bijvoorbeeld de doorrekening van het Regeerakkoord door het CPB, waarin een raming is gemaakt van het koopkrachtbeeld 2018-2021 (CPB, 2017).

³ Zo werden er bij de doorrekening van het Regeerakkoord 18 Kamervragen gesteld over de geraamde mutatie van de Gini-coëfficiënt. Zie [link](#).

2 De Gini-coëfficiënt van de inkomensverdeling in Nederland

2.1 Berekening en interpretatie van de coëfficiënt

Er zijn verschillende manieren om de ongelijkheid van het huishoudinkomen in Nederland in kaart te brengen. In de doorrekening van verkiezingsprogramma's en het Regeerakkoord door het CPB wordt gebruik gemaakt van de Gini-coëfficiënt. De Gini-coëfficiënt is de meest gebruikte maatstaf voor inkomensongelijkheid (van den Brakel-Hofmans, 2007) en heeft als voordelen dat de gelijkheid van een verdeling in één getal wordt uitgedrukt en dat de coëfficiënt goed te interpreteren is. De Gini-coëfficiënt voor de inkomensverdeling heeft een waarde tussen de 0 en 1, waarbij een hogere waarde een grotere mate van inkomensongelijkheid weergeeft. Een waarde van 1 duidt op volledige inkomensongelijkheid; één huishouden beschikt dan over al het inkomen. Een waarde van 0 duidt op volledige gelijkheid; alle huishoudens hebben dan exact hetzelfde inkomen. Een mogelijk nadeel van de Gini-coëfficiënt is dat deze relatief veel gewicht geeft aan de middengroepen van de inkomensverdeling. De reden hiervoor is simpelweg dat er meer huishoudens met een middeninkomen zijn, dan huishoudens met een (zeer) laag of hoog inkomen.

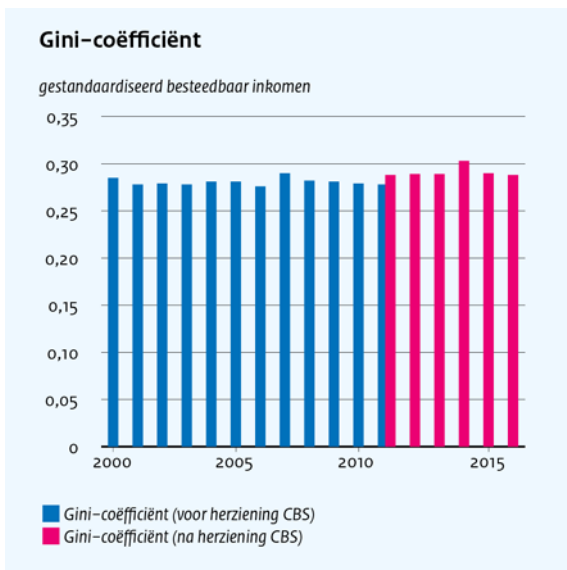
De Gini-coëfficiënt wordt berekend op het *gestandaardiseerd* besteedbaar inkomen van huishoudens, zodat rekening wordt gehouden met verschillen in huishoudsamenstelling. Hiertoe wordt het werkelijk besteedbare inkomen van huishoudens gecorrigeerd voor de omvang en samenstelling van huishoudens, door de toepassing van de zogeheten equivalentiefactoren van het CBS (CBS, 2004). Deze equivalentiefactoren geven de omvang weer van het schaalvoordeel van een gemeenschappelijke huishouding.

Alhoewel het besteedbaar inkomen in internationaal verband vaak wordt toegepast als inkomensbegrip voor de inkomensongelijkheid, geldt dat hier ook kritiek op is. Een andere definitie van inkomen uit bezit leidt bijvoorbeeld tot andere resultaten voor de inkomensongelijkheid in Nederland (Metten, 2018). In dit achtergronddocument sluiten we aan op de gangbare definitie van het CBS, maar zeker bij de internationale vergelijkingen is voorzichtigheid geboden.

In figuur 2.1 wordt de berekening van de Gini-coëfficiënt grafisch weergegeven. Op de horizontale as staan alle huishoudens, gesorteerd op inkomenshoogte (van laag inkomen naar hoog). De verticale as geeft het (cumulatieve) inkomensaandeel weer. De 45-graden lijn in de figuur geeft de situatie weer van een volkomen gelijke inkomensverdeling. Elk huishouden heeft dan een gelijk aandeel in het totale inkomen van een populatie. De lijn die eronder ligt (de zogenaamde Lorenz-curve), geeft een willekeurige, niet-gelijke inkomensverdeling weer. De Gini-coëfficiënt in deze situatie is gelijk aan oppervlakte A gedeeld door de oppervlakte van $A + B$ ⁴.

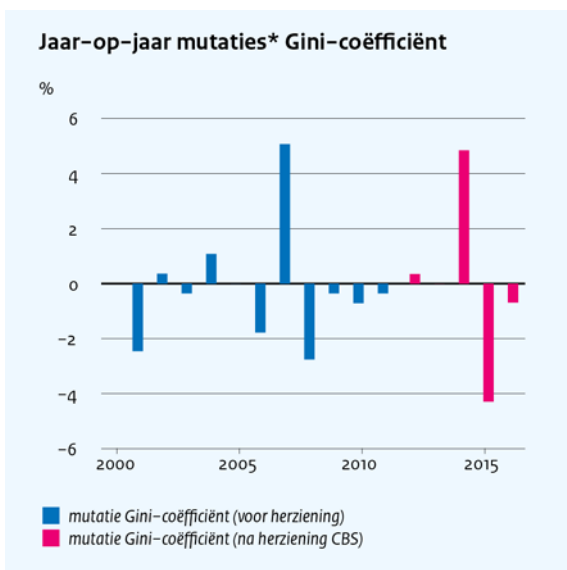
⁴ Zie van den Brakel-Hofmans (2007) voor een uitgebreidere toelichting op het meten van inkomensongelijkheid.

Figuur 2.2 Gini-coëfficiënt gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, 2000-2016

Bron: CBS, Statline. Figuur: CPB.

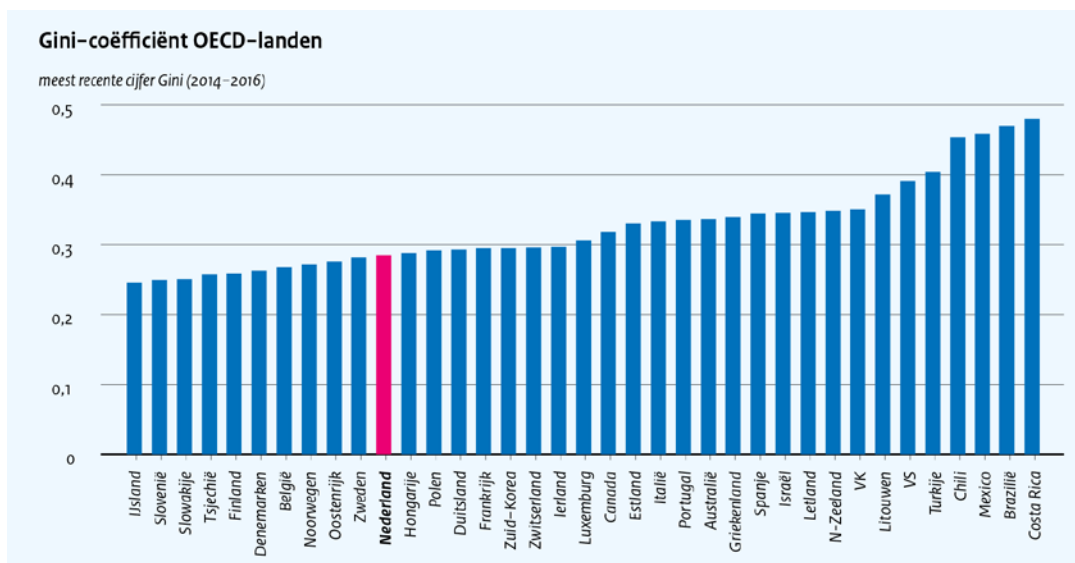
Figuur 2.3 Jaar-op-jaar mutaties* Gini-coëfficiënt gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, 2000-2016

Bron: CBS, Statline. Figuur: CPB.

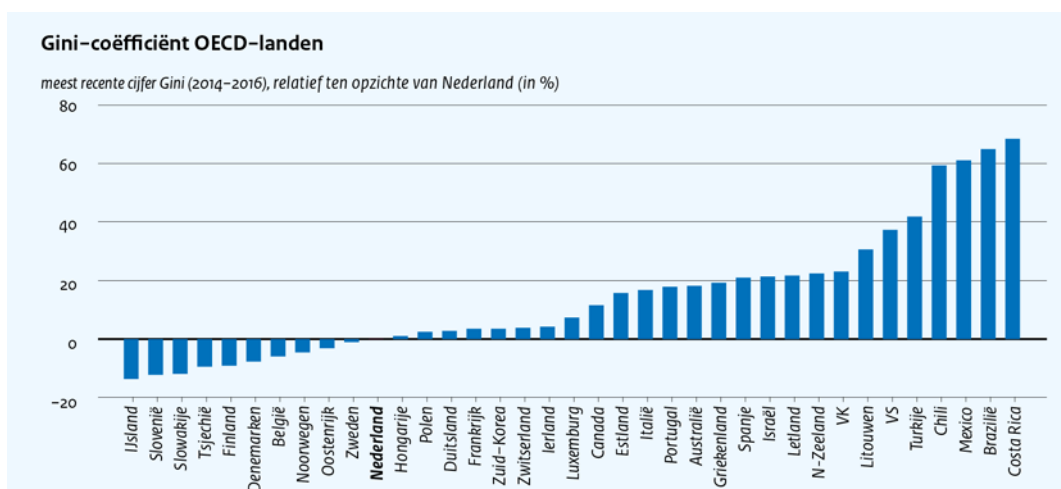
* (Gini-coëfficiënt jaar t minus Gini-coëfficiënt jaar t-1) gedeeld door Gini-coëfficiënt jaar t-1.

Figuur 2.4 Gini-coëfficiënt OECD-landen, meest recent beschikbare jaar (2014-2016)

Bron: OECD-database ([link](#)). Figuur: CPB.

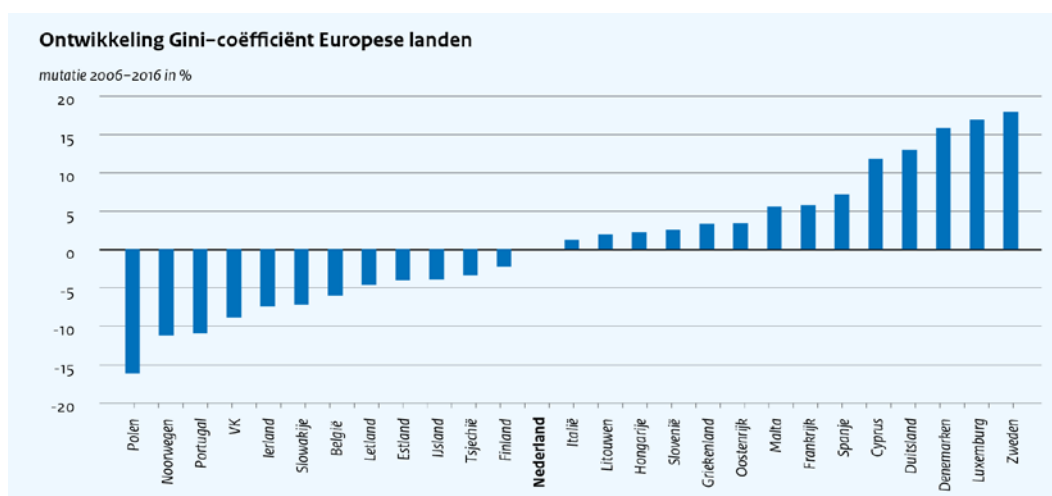
Figuur 2.5 Relatief verschil Gini-coëfficiënt OECD-landen ten opzichte van Nederland*, meest recent beschikbare jaar (2014-2016)

Bron: OECD-database ([link](#)). Bewerking en figuur: CPB.

* (Gini-coëfficiënt land minus Gini-coëfficiënt Nederland) gedeeld door Gini-coëfficiënt Nederland

Figuur 2.6 Gemiddelde ontwikkeling Gini-coëfficiënt 2006-2016 (Europese Landen)

Bron: Eurostat (EU-Silc database). Figuur en bewerking: CPB.

3 Het ramen van beleidseffecten op de inkomensongelijkheid

3.1 Meting van inkomensongelijkheid met de Gini-coëfficiënt

Voor het in kaart brengen van beleidseffecten op de inkomensongelijkheid hanteert het CPB de Gini-coëfficiënt. In de CPB-ramingen rapporteren we de procentuele mutatie van de Gini-coëfficiënt. Dat is de Gini-coëfficiënt van een beleidspakket ten opzichte van die in het basispad.

In formulevorm:

Procentuele mutatie inkomensongelijkheid =
$$\frac{(\text{Gini-coëfficiënt na doorvoeren beleidspakket} - \text{Gini-coëfficiënt basispad})}{(\text{Gini-coëfficiënt basispad})}$$

Voor de berekening van de Gini-coëfficiënt worden hetzelfde rekenmodel (MIMOSI), dezelfde selectie van huishoudens en dezelfde definities gehanteerd als in de reguliere koopkrachtramingen van het CPB⁵. Een aandachtspunt bij de berekening van de effecten op inkomensongelijkheid is dat de Gini-coëfficiënt die door het CPB wordt geraamd, qua niveau afwijkt van de Gini-coëfficiënt die het CBS berekent voor Nederland. Een van de redenen hiervoor is dat het CPB een aantal groepen niet mee kan nemen in de koopkrachtramingen. De Gini-coëfficiënt die met MIMOSI wordt geraamd, ligt daardoor lager dan de Gini-

⁵ Voor meer toelichting op de koopkrachtramingen verwijzen we naar hoofdstuk 3 in Koot e.a., 2016.

coëfficiënt die het CBS berekent voor Nederland⁶. Om de Gini-coëfficiënt met 1 punt te laten af- of toenemen (bijvoorbeeld van 0,29 naar 0,28, of omgekeerd) is een relatieve (negatieve of positieve) mutatie nodig van 3,4% (Gini-coëfficiënt CBS) tot 3,8% (Gini-coëfficiënt CPB).

3.2 Het afzetten van een beleidspakket tegen het basispad

Zoals in de meeste ramingen van het CPB worden de effecten op de inkomensverdeling van een beleidspakket afgezet tegen de effecten in het basispad. Het basispad geeft de situatie weer waarin een nieuw kabinet (of politieke partij in het geval van het doorrekenen van verkiezingsprogramma's) geen nieuwe beleidswijzigingen doorvoert. Door reeds ingezet of voorgenomen beleid van eerdere kabinetten kunnen er dan toch beleidseffecten optreden.

Bij de doorrekening van verkiezingsprogramma's (*Keuzes in Kaart 2018-2021*) en het Regeerakkoord hebben alle partijen met hetzelfde basispad te maken. Met nieuw beleid kunnen de effecten in het basispad (desgewenst) worden gewijzigd. In de CPB-doorrekeningen maken we daarom onderscheid in de effecten die reeds in het basispad zaten en het additionele effect van nieuw beleid van een nieuw kabinet (of politieke partij in het geval van een doorrekening van verkiezingsprogramma's). Het totaaleffect van het basispad en het aanvullende beleidspakket geeft inzicht in hoe we verwachten dat de inkomensverdeling zich daadwerkelijk zal ontwikkelen.

Het structurele belastingstelsel

Voor de berekening van het basispad van de Gini-coëfficiënt kijken we naar het structurele belastingstelsel. In het structurele stelsel gaan we uit van de belastingparameters die zullen gelden nadat alle voorgenomen beleidswijzigingen (inclusief de maatregelen die geleidelijk worden genomen) volledig zijn doorgevoerd.

Tabel 3.1 Overzicht doorlopend beleid na 2018 (basispad doorrekening Gini-coëfficiënt voor Regeerakkoord en Keuzes in Kaart 2018-2021)

Maatregel	Eindjaar maatregel
Afbouw zorgtoeslag (houdbaarheidsbijdrage)	2040
Jaarlijkse verlaging van de bijstandsnormen via de afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieloon	2034
Afbouw overdraagbare algemene heffingskorting aan meestverdienende partner	2023 voor personen geboren na 1963
Hypotheekrentemaatregelen (verplicht annuïtair aflossen en verlagen maximaal tarief waartegen kan worden afgetrokken)	2042
Tariefsverlaging 2e, 3e en 4e schijf box 1 (compensatie voor hypotheekrentemaatregelen)	2042
Verlenging aangrijpingspunt 4e schijf	2031
Beperkt indexeren aangrijpingspunt 2e schijf AOW-gerechtigden geboren na 1945 (houdbaarheidsbijdrage).	2060*
Niet indexeren zelfstandigenaftrek	2060*
*Maatregel loopt door tot na 2060. De structurele doorrekening van het CPB gaat echter uit van het jaar 2060.	

⁶ De op de koopkrachthuishoudens berekende Gini-coëfficiënt bedraagt circa 0,25 in 2016. Volgens het CBS bedroeg de totale inkomensongelijkheid in Nederland circa 0,29 in 2016.

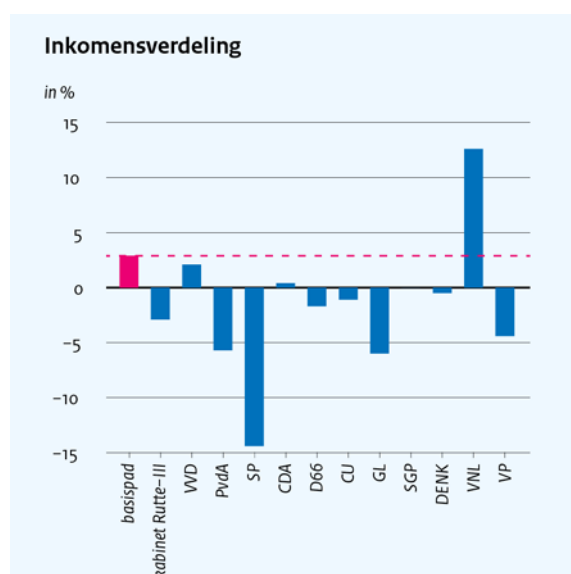
Ter illustratie bevat tabel 3.1 een overzicht van al het doorlopende beleid in het basispad dat gehanteerd is voor de berekening van de Gini-coëfficiënt in *Keuzes in Kaart 2018-2021* en het Regeerakkoord in 2017. Zo was in de wet Woningmarktmaatregelen uit 2012 vastgelegd dat het maximale tarief waartegen hypotheekrente kan worden afgetrokken van de belastingen, in dertig jaar zou worden verlaagd en dat voor nieuwe hypotheekrenteaftrek vanaf 2013 verplicht afgelost moest worden om in aanmerking te komen voor hypotheekrenteaftrek. Als compensatie voor deze (lastenverzwarende) maatregel zouden de belastingtarieven van de 2e, 3e en 4e schijf in box 1 jaarlijks worden verlaagd tot en met 2042.

In het structurele belastingstelsel hebben we aangenomen dat al de maatregelen in tabel 3.1 volledig zijn ingevoerd. Het (volledig) invoeren van de maatregelen zorgde voor een toename van de Gini-coëfficiënt in het basispad van 2,9%, wat met name een gevolg was van de voorgenomen tariefsverlagingen in box 1 (die vooral gunstig zou uitpakken voor midden- en hogere inkomens), en de verlaging van de bijstand.

Uitkomsten Gini-coëfficiënt *Keuzes in Kaart 2018-2021* en het Regeerakkoord

In figuur 3.1 wordt ter illustratie een overzicht gegeven van de relatieve mutaties van de Gini-coëfficiënt (ten opzichte van het basispad) door het beleidspakket van het Regeerakkoord Kabinet Rutte-III en de verkiezingsprogramma's van de verschillende politieke partijen in *Keuzes in Kaart 2018-2021*. Zo geldt dat het Regeerakkoord de Gini-coëfficiënt met 2,9% verlaagt ten opzichte van het basispad. Omdat er in het basispad al een verhoging van de Gini-coëfficiënt zat van eveneens 2,9% is het saldo-effect ongeveer gelijk aan nul (dus neutraal voor de inkomensverdeling). Maatregelen die de Gini-coëfficiënt verlagen, zijn de verhogingen van de maximale algemene heffingskorting en de arbeidskorting (CPB, 2017b). Een maatregel die de Gini-coëfficiënt juist verhoogt, is de invoering van het tweeschijvenstelsel. Omdat er reeds in het basispad een tariefsverlaging was voorgenomen, is het additionele effect van het tweeschijvenstelsel relatief klein in het structurele belastingstelsel (het verhogende effect op de Gini-coëfficiënt trad al op in het basispad).

Figuur 3.1 Overzicht mutatie van de Gini-coëfficiënt in het Regeerakkoord Rutte III en verkiezingsprogramma's afgezet tegen het basispad

De sterkste afname van de Gini-coëfficiënt in *Keuzes in Kaart 2018-2021* heeft plaats bij het verkiezingsprogramma van de SP, met een verlaging van ruim 14% ten opzichte van het basispad. De Gini-coëfficiënt in Nederland zou door het beleidspakket sterk opschuiven naar de landen met de laagste inkomensongelijkheid, zoals IJsland, Slowakije en Slovenië (zie figuur 2.5).

De sterkste toename van de Gini-coëfficiënt heeft plaats bij het programma van VNL, met een toename van 12,6% ten opzichte van het basispad. De Gini-coëfficiënt in Nederland zou door het beleidspakket dan hoger komen te liggen dan in bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk.

3.3 Nieuw basispad Gini-coëfficiënt na Regeerakkoord 2018-2021

Het basispad dat gehanteerd is voor *Keuzes in Kaart 2018-2021* is door de invoering van het Regeerakkoord van het Kabinet Rutte-III gewijzigd. Naast de maatregelen die tussen 2018 en 2021 ingevoerd zijn (zie CPB, 2017c), geldt dat er een aantal maatregelen is die geleidelijk ingroeien, waardoor er een additioneel effect is ten opzichte van het stelsel in 2021. In het structurele belastingstelsel (het basispad voor de berekening van de Gini-coëfficiënt) wordt aangenomen dat al het beleid volledig is ingevoerd. Het gaat om de volgende maatregelen:

- De overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting komt geleidelijk te vervallen tot en met 2023. De uitzondering in deze regeling voor mensen geboren voor 1963 groeit langzaam uit en komt daarmee eveneens te vervallen.
- De overdraagbaarheid van de arbeidskorting en inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) komt te vervallen (in hetzelfde tempo als de algemene heffingskorting).
- De zorgtoeslag voor alleenstaanden wordt jaarlijks verlaagd t/m 2040.
- Het afbouwpercentage in de zorgtoeslag wordt verhoogd t/m 2040.
- De hypotheekrenteaftrek wordt beperkt (zowel de beperking van het maximale aftrektarief naar het lage tarief van het tweeschijvenstelsel, als de verplichting tot annuïtair aflossen om in aanmerking te komen voor aftrek).
- Het maximale tarief voor aftrekposten wordt verlaagd (naar het lage tarief van het tweeschijvenstel).
- Het aangrijpingspunt van het toptarief wordt na 2021 verhoogd van 68 duizend naar circa 75 duizend euro.
- De dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon voor de bijstand wordt jaarlijks afgebouwd, wat een verlagend effect op de bijstandsnormen heeft.
- De aftrek wegens geen of geringe eigenwoningsschild ('Wet Hillen') komt in dertig jaar te vervallen.
- De zelfstandigenaftrek wordt niet geïndexeerd.
- Het EWF⁷-tarief in box 1 wordt na 2021 verlaagd met 0,05%-punt. Deze verlaging komt bovenop de verlaging met 0,10%-punt in 2021.
- Beperkt indexeren aangrijpingspunt 2e schijf AOW-gerechtigden (waarvoor de facto een drieschijvenstelsel geldt) geboren na 1945 (houdbaarheidsbijdrage).

In de jaren voorafgaand aan een nieuwe Keuzes in Kaart zal het nieuwe basispad geactualiseerd en doorgerekend worden.

⁷ Eigenwoningforfait

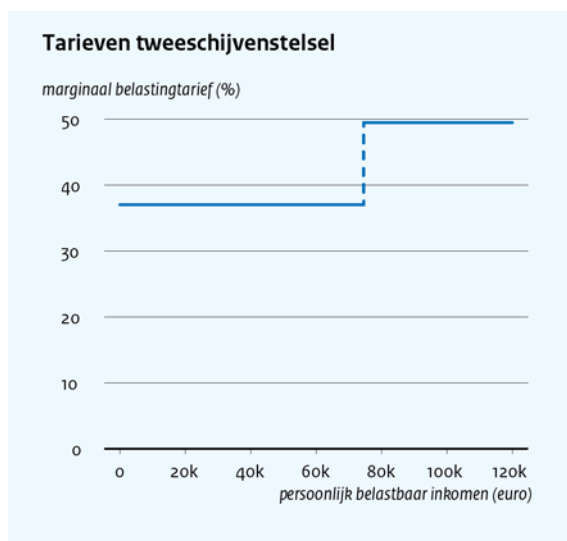
4 Illustratie aan de hand van beleidsopties

In dit slothoofdstuk illustreren we de toepassing van de Gini-coëfficiënt bij het CPB aan de hand van enkele beleidsopties. De beleidsopties betreffen aanpassingen van de belastingtarieven in het tweeschijvenstelsel in box 1, en aanpassingen van de maximale algemene heffingskorting. De komende jaren zal het CPB meer specifieke beleidsopties in kaart brengen in (actualisaties van) de verschillende Kansrijk-beleidsstudies (zie bijvoorbeeld CPB, 2015).

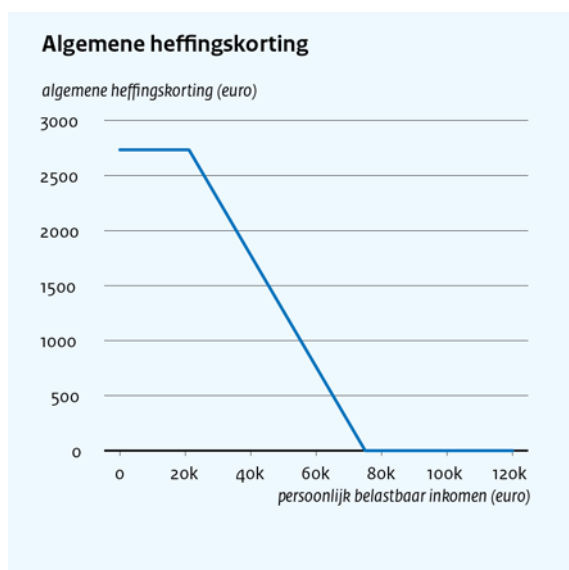
Vormgeving tweeschijvenstelsel en algemene heffingskorting

Figuur 4.1 en 4.2 geven de vormgeving van het tweeschijvenstelsel en de algemene heffingskorting weer in het structurele belastingstelsel (voor huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd). Het tweeschijvenstelsel bestaat uit een laag tarief van 37,05% van het persoonlijk belastbaar inkomen in box 1 en een hoog tarief van 49,5% voor inkomens boven de 75 duizend euro. De algemene heffingskorting bestaat uit een maximaal bedrag van ruim 2700 euro voor personen met een inkomen lager dan 21 duizend euro. Vanaf dit inkomen wordt de algemene heffingskorting afgebouwd met het persoonlijk belastbaar inkomen naar nul (wat bereikt wordt bij het aangrijpingspunt van het hoge tarief in het tweeschijvenstelsel).

Figuur 4.1 Vormgeving tweeschijvenstelsel in structureel belastingstelsel voor personen onder de AOW-gerechtigde leeftijd

Figuur 4.2 Vormgeving algemene heffingskorting in structureel belastingstelsel, personen onder de AOW-gerechtigde leeftijd

Effect van beleidsvarianten op de Gini-coëfficiënt en uitruil met de structurele werkgelegenheid

In tabel 4.1 hebben we zes beleidsvarianten doorgerekend⁸. Voor zowel de tarieven als de algemene heffingskorting (via aanpassing van het maximaal bedrag) is een lastenverlichting van 1,5 mld euro⁹ doorgerekend, en een lastenverzwaring van 1,5 mld euro.

Een verlaging van het lage tarief in het tweeschijvenstelsel van 1,5 mld euro heeft nauwelijks effect op de Gini-coëfficiënt en de structurele werkgelegenheid. De meeste huishoudens in Nederland vallen in de structurele situatie onder het lage tarief, waardoor de benodigde aanpassing van dit tarief beperkt is en een ongeveer even groot effect heeft op alle huishoudens (relatief gezien). Hierdoor treden nauwelijks herverdelende effecten op.

Tabel 4.1 Effecten van beleidsvarianten op de Gini-coëfficiënt

Beleidsvariant	Budgettair effect mld euro (-/- is lastenverlichting)	Mutatie Gini-coëfficiënt (%)	Structurele werkgelegenheid (%)
Verlaging laag tarief tweeschijvenstelsel	-1,5	+0,0%	+0,0%
Verlaging hoog tarief tweeschijvenstelsel	-1,5	2,1%	+0,0%
Verhoging algemene heffingskorting	-1,5	-0,5%	-0,1%
Verhoging laag tarief tweeschijvenstelsel	+1,5	-0,0%	-0,0%
Verhoging hoog tarief tweeschijvenstelsel schijf	+1,5	-2,1%	-0,0%
Verlaging algemene heffingskorting	+1,5	0,6%	+0,1%

⁸ Voor het simuleren van de werkgelegenheidseffecten is het MICSIM-model gebruikt (Jongen e.a., 2014).

⁹ In de varianten is uitgegaan van een aanpassing van de tarieven of maximale algemene heffingskorting met een ex-ante budgettair effect van 1,5 mld euro. Bij de aanpassing van het tarief van de vierde schijf is hierin rekening gehouden met een wegleffect van 50% (Jongen en Stoel, 2013). Het directe effect van de aanpassing op de inkomensverdeling bedraagt in dit geval 3,0 mld euro.

Een verlaging van het hoge tarief in het tweeschijvenstelsel van 1,5 mld euro is daarentegen alleen gunstig voor de allerhoogste inkomens in Nederland en heeft daarom een verhogend effect op de Gini-coëfficiënt (hogere inkomensongelijkheid). Deze aanpassing leidt ertoe dat de Gini-coëfficiënt circa 2,1% hoger komt te liggen dan in het basispad, hetgeen overeenkomt met circa 0,5 Gini-punten (de Gini-coëfficiënt stijgt van 25,4 naar 25,9). De effecten op de werkgelegenheid zijn nihil. De maatregel heeft alleen betrekking op een kleine groep van de hoogste inkomens die relatief ongevoelig is voor een ander marginaal tarief in termen van gewerkte uren.

Verder geldt dat lastenverlichting via de algemene heffingskorting tot een afname leidt van de Gini-coëfficiënt met 0,5% (lagere inkomens hebben het meeste profijt), hetgeen overeenkomt met circa 0,1 Gini-punt (de Gini-coëfficiënt daalt van 25,4 naar 25,3). De hogere algemene heffingskorting is relatief gunstig voor de lagere inkomens, waardoor de waarde van een extra euro arbeidsinkomen iets afneemt. Daarnaast vertaalt de hogere algemene heffingskorting zich in een hogere bijstandsuitkering, waardoor niet werken ten opzichte van werken iets aantrekkelijker wordt. De maatregel heeft daarom een negatief effect op de werkgelegenheid van -0,1%.

Uit tabel 4.1 blijkt ten slotte dat de lastenverzwarende maatregelen effecten van dezelfde grootte op de Gini-coëfficiënt en werkgelegenheid sorteren, maar dan met een tegengesteld teken. Uitzondering is een lastenverzwaring via de algemene heffingskorting die sterker doorwerkt dan een lastenverlichting. Dit komt doordat een deel van de laagste inkomens een verhoging van de algemene heffingskorting niet volledig kan verzilveren, omdat zij geen belasting betalen.

Literatuur

Brakel-Hofmans, M., van den, 2007, Het meten van inkomensongelijkheid. Methoden en definities, inkomen en bestedingen, Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS, 2004, Equivalentiefactoren 1995-2000, Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS, 2017a, Inkomensstatistiek: herziene cijfers. ([link](#))

CBS, 2017b, Inkomensongelijkheid en -herverdeling 2001-2015. ([link](#))

CPB, 2015, *Kansrijk arbeidsmarktbeleid*, CPB Boek 16, 26 april 2015.

CPB, 2017a, *Keuzes in Kaart. Een analyse van elf verkiezingsprogramma's*, CPB Boek 28, 16 februari 2017.

CPB, 2017b, Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord, CPB-notitie 4 oktober 2017.

CPB, 2017c, Actualisatie middellangetermijnverkenning 2018-2021 (verwerking Regeerakkoord), CPB notitie, 27 oktober 2017, Den Haag.

CPB, 2018, *Evaluatie Keuzes in Kaart 2018-2021*, CPB Notitie, 2 juni 2018.

Jongen, E. en M. Stoel, 2013, Estimating the Elasticity of Taxable Labour Income in the Netherlands, CPB Achtergronddocument, 29 mei 2013.

Jongen, E., H. de Boer en P. Dekker, 2014, MICSIM - Een microsimulatiemodel met gedrag voor de analyse van wijzigingen in het belasting- en uitkeringsstelsel in Nederland, CPB Achtergronddocument, 27 november 2014.

Koot, P. M. Vlekke, E. Berkhout en R. Euwals, 2016, MIMOSI: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht, CPB Achtergronddocument.

Metten, A., 2018, Weggedefinieerd inkomen onttrekt tweedeling en grotere ongelijkheid aan het zicht, Me Judice, 20 november 2018.